

Козак Петро Мамарига

Микола Вінграновський

Казка

Козак Петро Мамарига летів на своєму коні, а татари обсідали Петра з усіх чотирьох сторін.

Козак Петро Мамарига побачив перед собою степове озеро.

— Гиворе! — сказав Петро своєму коню. — Удвох нам невтекти. Тікай сам. Як-не-як, а самому тобі буде легше. А я заховаюсь в озері.

Петро вирізав шаблею очеретину і поплив.

Гивор подивився, як Петро Мамарига сховається під водою, і тоді вискочив на горб і кинувся в степ. Та було пізно.

Татари помітили Гивора і закричали:

— Оце його кінь! Ловімо його коня! Без коня козак Петро Мамарига далеко не втече!

Татари оточили Гивора і колом погнали на нього.

Та кінь козака Петра Мамариги був не з тих коней, що підставляють свою голову: Гивор сам по собі розігнався і перескочив татар із їхніми кінями і вже було б втік, якби, та якби не впав передніми копитами у вузький степовий рівчак.

Татари спутали Гивору передні і задні ноги і сказали:

— Тепер кінь козака Петра Мамариги у наших руках. Зловімо тепер самого козака Петра Мамаригу. Без коня він далеко не втече і не зайде. Озеро! Він тут, він заховався в озері, а ось і його сліди!

Татари позіскакували з коней і випили кумису.

Козак Петро Мамарига сидів у воді і дихав через очеретину.

Він сидів посередині озера, бо знав, що татари плавати не вміють і до нього не доберуться.

Була осінь, і по краях озеро вже замерзло.

Синенький льодок в заберегах татар не спинив, і татари поповзли по ньому до води.

— Ми цього козака Петра Мамаригу вичавимо з болота, як в'юна! — говорили татари і місили озеро вздовж і впоперек аж до того місця, де вода їм була по шию. Далі татари не йшли, бо боялись втопитись.

Петро ж тим часом сидів у воді і дихав, і все теє татарське чув, що вони говорили про нього, і думав:

"Говоріть мені, говоріть, а мені тут у воді тепло".

— Де ти тут, козацька душа? Краще вилазь сам, та ми тобі скруtimo руки та продамо в Туреччину на базарі, аби ти знав, як воювати з нами.

"От", — думав собі Петро. В небі сливіла туча, і горя не було.

"От, — думав собі Петро, — хто б це моїм товаришам-козакам та звістку подав, що я тут один у воді з очеретиною в роті та дихаю через неї. Нема кому і звістки подати, хіба

що, може, Гивор доскаче?.. От шкода, такий добрячий тютюн пропадає, намокне тютюн, не буде чим і люльки набити та цим тютюнцем закурити".

А татари? Татари поморились та позамерзали.

Намокло вилізли з озера, розвели вогнище й стали сушитися та обсихати, як наступила ніч, і озеро стало замерзати на очах.

— Оце добре! Як тільки озеро геть усе чисто замерзне — тоді ми спалимо увесь очерет на ньому, а з ним ту очеретину, через яку козак Петро Мамарига дихає. Тоді волею-неволею йому доведеться пробивати головою лід і йти в наші руки. А поки що озеро замерзає — ми трохи поспимо.

Татари обдивилися зв'язаного Гивора, виставили сторожу і поснули.

Сторожа виїхала на горби дивитись у степ, бо козаки і вночі нападають.

Закуняв у воді з очеретиною в роті і Петро Мамарига.

Раз ніч — і всім людям і звірам хочеться спати, то чого б то і славному козаку Петру Мамаризі хоч не поспати, то покуняти?

І Петро задрімав... Один окунь, видно, голодний, розігнався і з розгону вхопив Петра за вус. Петро — лап! — нема половини вуса! Дивиться: перед ним окунь крутиться, памороки забило.

— От і тварюка! — вилаяв окуня Петро. — Ти ж то некуряще!.. Але ж як же це я покажуся тепер своїм товаришам півторавусим? Треба ж тобі таке — зайшов в озеро!.. Ото ж ніколи, коли сидиш у воді з очеретиною в зубах, ніколи не треба не те що спати, а навіть куняти! Це ж порошок, мабуть, намокне і шабля...

Дивився-дивився Гивор на свої пута, а потім і спробував їх на зуб.

— Тепер буду добиратись до своїх задніх, — сказав собі кінь Петра Мамариги.

Та як Гивор не вигинав шиї — до своїх задніх ніг він дістатись не міг.

— Що робити?

А робити було що. І Гивор це зробив: він став на свої передні і побіг ними в степ. Татарська сторожа вклякла. Попадала і повмирала.

— Повмирили, — сказав їм Гивор, — навіть забули крикнути...

— Гиворе, це ти чи хто? — спитали козаки.

— Я, — сказав Гивор. — Козак мій, Петро Самійлович Мамарига, сидить в озері і дихає через очеретину.

— Діло звісне, — сказали козаки. — То що?

— А те, що на озері вже хвиль не стає.

— Тепер чи коли?

— Тепер.

— Тоді по конях, — сказали козаки.

Козак Петро Мамарига сидів з кобзою на траві перед козаками, і срібна чарочка була біля його коліна. Гивор стояв за козаком Петром Мамаригою і дивився через його плече.